

6. Синская Е. Н. Историческая география культурной флоры (На заре земледелия). / Е. Н. Синская. – Л. : Колос, 1969. – 480 с.

Аннотация

Подведены итоги многолетних комплексных дендрологических исследований в Украине, проведённых в мировом контексте. Намечены перспективы проведения детализированного дендрологического районирования Украины.

Annotation

Perennial complex dendrological researches in Ukraine held in global context were finalized. Marked outlooks of conduction detailed dendrologic regionalization of Ukraine.

УДК 37.091.279.5 - 053.5:91

Коберник С. Г.

ПІДГОТОВКА ШКОЛЯРІВ ДО ДЕРЖАВНОЇ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ З ГЕОГРАФІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ СИСТЕМИ СПЕЦІАЛЬНО РОЗРОБЛЕНИХ ЗАВДАНЬ

Метою державної підсумкової атестації (ДПА) з географії є визначення рівня досягнень школярів за певний період навчання. На завершення основної школи учні складають обов'язковий іспит з географії, який включає матеріал з курсів географії України 8-9 класів. В 11 класі екзамен з географії випускники можуть обирати за бажанням з існуючого переліку предметів.

З 2011 року замість традиційних усних іспитів з географії у 9 та 11 класах запроваджено ДПА у вигляді письмових комплексних контрольних робіт за затвердженими МОНМС України збірниками завдань: 30 варіантів атестаційних робіт для 9 класу та 20 варіантів – для 11. До кожного варіанту включено 35 завдань, розподілених на п'ять рівнів складності: тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді, тестові завдання на визначення відповідності, тестові завдання на визначення правильної послідовності, завдання відкритого типу й завдання на контурній карті [1;2]. З цього переліку завдань 30 складають тестові завдання закритого типу і 5 – завдання відкритого типу, з яких одне завдання (під номером 35) має підвищений рівень складності. На виконання підсумкової атестаційної роботи відводиться 90 хвилин.

Для проведення державної підсумкової атестації вчитель на основі чинного на конкретний навчальний рік збірника завдань має підготувати окремий варіант завдань для кожного учня. На відміну від попередніх усних іспитів з географії під час виконання письмової атестаційної роботи учням не дозволяється користуватися атласами та іншими джерелами картографічних знань.

Матеріали збірників завдань з географії вчитель може використовувати для спеціальної підготовки школярів до підсумкової атестації й під час проведення поточного та періодичного оцінювання навчальних досягнень. Учні також можуть самостійно опрацьовувати матеріали збірника у процесі підготовки до уроків та державної атестації.

Вчителі географії залежно від власного досвіду роботи й існуючих у конкретній школі підходів застосовують різні способи підготовки учнів до ДПА з географії, серед яких основними є: систематична орієнтація та підготовка школярів на уроках географії у 8-9 класах; організація у 9 та 11 класах додаткових занять у позаурочний час щодо підготовки учнів до державної атестації; опрацювання з учнями випускних класів у другому семестрі навчального року варіантів завдань для атестації на окремих уроках за рахунок існуючого резерву годин, відведених для узагальнюючого повторення; надання школярам індивідуальних та групових консультацій напередодні написання підсумкової роботи згідно затвердженого графіка. На наш погляд, вказані варіанти підготовки учнів до ДПА з географії є недостатніми внаслідок того, що не враховують специфіку письмових екзаменів з географії за розробленими збірниками завдань.

З метою завчасно підготувати школярів до письмових випробувань у 9 та 11 класах, а також до проходження зовнішнього незалежного оцінювання з географії у центрах якості освіти, необхідно розробляти й впроваджувати в практику загальноосвітньої школи комплексні контрольні роботи, що містять систему подібних завдань. Це дозволить учням заздалегідь адаптуватися до умов проведення державної атестації й навчитися правильно розв'язувати і оформлювати аналогічні за типом завдання.

Для реалізації вказаної мети нами розроблено систему завдань для проведення підсумкових контрольних робіт з географії у 6-10 класах, до яких включено тестові завдання різних рівнів, теоретичні запитання, що потребують стислої відповіді, завдання з контурною картою, географічні задачі [5].

Завдання комплексних письмових робіт складено з урахуванням вимог державного стандарту базової та повної середньої освіти й чинних на сьогодні програм з географії для загальноосвітніх навчальних закладів. У межах кожного курсу навчальний матеріал поділено на логічно й тематично відповідні блоки (від 4 до 6), за змістом яких складено комплексні контрольні роботи для періодичного

(тематичного) оцінювання навчальних досягнень учнів з географії.

Кожна з контрольних робіт містить завдання подібні за структурою та змістом до тих, що пропонуються для складання державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання. Це дозволить сформувати в учнів уміння й навички роботи з різними видами тестових завдань, розв'язувати географічні задачі та позначати об'єкти географічної номенклатури на контурних картах. Виконання підсумкової контрольної роботи розраховане на один урок. При цьому школярам, як і під час ДПА, не дозволяється користуватися атласами та стінними картами.

Зміст запропонованої контрольної роботи для оцінювання навчальних досягнень учнів з великої теми або розділу складається з 2-х варіантів. У кожному з них вміщено 23 завдання різних типів, розподілених на 6 рівнів. Кожний наступний рівень складніший за попередній, тому його виконання оцінюється більшою кількістю балів. Перші чотири рівні – це різні види тестових завдань. П'ятий рівень – завдання, що потребують від учнів розгорнутої письмової відповіді або здійснення розрахунків, порівнянь, узагальнень. Шостий рівень – передбачає позначення тематично відповідних об'єктів географічної номенклатури на контурній карті.

Схарактеризуємо визначені рівні завдань за їх змістом та критеріями оцінювання.

• *I рівень* включає 8 тестових завдань закритого типу, які потребують вибору лише однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих варіантів. Якщо позначено дві або більше варіантів відповідей, вважається, що завдання виконане неправильно. Кожне правильно виконане завдання оцінюється в 1 бал.

• *II рівень* складається з 4 завдань закритого типу з вибором двох або більше правильних відповідей. Ці тестові завдання потребують більш глибоко знання фактичного матеріалу, перевіряють вміння учнів бути уважними та зосередженими. Якщо позначені всі правильні відповіді, виконання завдання оцінюється в 2 бали, якщо лише деякі – в 1 бал, жодної правильної відповіді – 0 балів.

• *III рівень* передбачає виконання 4 тестів закритого типу, які потребують від учнів розташування географічних об'єктів, процесів, подій чи явищ у певній послідовності. За правильно встановлену послідовність надається 3 бали. Завдання виконане з однією помилкою – 2 бали, з двома помилками – 1 бал. Якщо послідовність повністю порушена – 0 балів.

• *IV рівень* містить 4 завдання закритого типу, які передбачають встановлення відповідності між географічними об'єктами, явищами, процесами, подіями. Тести цього рівня складаються з двох колонок. У першій – чотири тези, у другій – п'ять, одна з яких зайва й не буде використана. Якщо всі відповідності встановлені правильно, завдання оцінюється в 4 бали, три відповідності – 3 бали, дві – 2 бали, одна – 1 бал. Якщо жодна відповідність не знайдена – 0 балів.

• *V рівень* включає 2 завдання відкритого типу, які потребують або аргументованих відповідей на поставлені питання, або виконання практичних завдань: розв'язання задач або вправ. За повну правильну аргументовану відповідь та розв'язану задачу з поясненням максимальна оцінка – 5 балів. Оцінка знижується за неточності, наявність фактичних помилок, неповну відповідь, помилки в розрахунках, неправильне оформлення задачі тощо.

• *VI рівень* містить завдання на контурній карті, яке передбачає нанесення шести географічних об'єктів, правильне позначення кожного з яких оцінюється в 1 бал. Робота з контурною картою потребує дотримання певних правил її оформлення: підписування назви карти та розробки її легенди. Повністю правильно виконане завдання оцінюється 6 балами.

Максимальна кількість балів, що може набрати учень за правильно виконані завдання всіх рівнів контрольної роботи – 60. Набрані бали за відповідною градацією адаптовані нами до 12-бальної шкали оцінювання.

Перед виконанням підсумкової контрольної роботи вчителю географії необхідно провести попередній інструктаж, під час якого ознайомити учнів зі складом завдань, особливостями кожного рівня, критеріями оцінювання завдання кожного рівня і роботи в цілому.

Розроблені за авторськими ідеями для всіх курсів шкільної географії підсумкові контрольні роботи у вигляді системи подібних до державної підсумкової атестації завдань проходять апробацію на базі загальноосвітніх навчальних закладів м. Києва та Київської області, м. Полтави, м. Миколаєва.

З метою своєрідного тренування та самостійної підготовки учнів випускних класів до проходження ДПА та ЗНО з географії нами розроблено спеціальні довідники [3;4], до змісту яких наприкінці відповідних розділів і тем включено тестові завдання різних рівнів складності для самоконтролю та визначення рівня навчальних досягнень школярів.

Використана література:

1. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії: 9 кл. / Р. В. Гладковський, А. І. Довгань, Л. Б. Паламарчук, В. В. Сovenko. – 2-е видання. – К. : Центр навч.-метод. л-ри, 2012. – 192 с.
2. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії: 11 кл. / Р. В. Гладковський, А. І. Довгань, Н. І. Забуга, Л. Б. Паламарчук. – К. : Центр навч.-метод. л-ри, 2012. – 128 с.
3. Кобернік С. Г. Географія: довідник для абітурієнтів та школярів загальноосвітніх навч. закл. з тестовими завданнями : навчальний посібник / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко / за ред. С. Г. Коберніка. – Видання п'яте, виправлене та доповнене. – К. : Літера ЛТД, 2013. – 656 с.
4. Кобернік С. Г. Довідник з географії з тестовими завданнями / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко; за ред. С. Г. Коберніка. – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2013. – 644 с.

5. *Кобернік С. Г.* Підсумкові контрольні роботи з географії для 6; 7; 8; 9; 10 класів. Додаток до практикумів / С. Г. Кобернік, Р. Р. Коваленко. – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2012. – 68 с.

Аннотація

В статті раскрыта проблема підготовки школярів к державній итоговій атестації по географії, предложена спеціально розроблена для цього система завдань.

Annotation

The article deals with the problem of preparing schoolchildren to pass the state final certification of geography, offered specifically developed for this system tasks.

УДК 159.9.072:[378.091.12 – 051 + 613.96]

Кокойло Ю. О.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ПОТРЕБИ У ЗДОРОВОМУ СПОСОБІ ЖИТТЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Останнім часом спостерігається систематичне погіршення стану здоров'я населення України. Незважаючи на наявність різноманітних заходів, спрямованих на збереження здоров'я в галузі педагогіки, психології, соціальної роботи, економічного та політичного життя країни, здоров'я кожної окремої людини та людства в цілому має тенденцію до постійного погіршення: збільшується кількість хронічних захворювань, відбувається омолодження захворювань різноманітних органів та систем організму, збільшується кількість вроджених патологій та безпліддя тощо.

Разом із соціальним прогресом, розвитком науки і техніки зростає і кількість негативних факторів впливу на організм людини. Зокрема, це: незворотнє погіршення екологічної ситуації, політична та економічна нестабільність в країні, погіршення якості продуктів харчування, збільшення кількості стресогенних чинників впливу на організм людини, постійна перевтома, погіршення матеріального становища, спосіб життя людини тощо.

Слід зауважити, що одні з цих факторів знаходяться поза можливостями впливу на них людини, а інші, навпаки, повністю йому піддаються. Так, наприклад, погіршення екологічної ситуації є досить масштабною проблемою людства і залежить від нього лише опосередковано, тоді, як спосіб життя – повністю знаходиться в межах впливу кожного індивіда.

Саме тому, ми переконані, що вирішити проблему погіршення здоров'я можливо лише шляхом зміни ставлення до свого здоров'я кожною людиною. Систематичне дотримання здорового способу життя (ЗСЖ) може забезпечити збереження здоров'я людини, а для того, щоб ЗСЖ став нормою існування, необхідно, на нашу думку, формувати потребу у ЗСЖ. ЗСЖ концентрує в собі зв'язок способу життя і здоров'я людини. ЗСЖ об'єднує все, що сприяє виконанню людиною професійних, громадських і побутових функцій в оптимальних для здоров'я і розвитку умовах [1]. Тому, ми вважаємо, що ЗСЖ – це найбільш ефективний спосіб збереження і зміцнення здоров'я людини, а сформована потреба у ЗСЖ забезпечує систематичне його дотримання.

З огляду на все вище сказане, особливої уваги у цьому аспекті потребують учителі, адже саме вони навчають, виховують, сприяють становленню світогляду дітей – майбутнього нашої країни. Ми вважаємо, що виховати ціннісне ставлення учнів до здоров'я та сформувати в них потребу у ЗСЖ можливо лише шляхом демонстрації їм власного прикладу, а значить, вчителі повинні бути до цього готові (дотримуватися ЗСЖ та бути здоровими).

Сучасні вчителі, потрапляючи під дію негативних факторів, втрачають або вже втратили своє здоров'я. У зв'язку з цим, на нашу думку, формування потреби у ЗСЖ необхідно розпочинати ще на етапі професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах, тобто у майбутніх учителів. Адже саме в цей період студенти переживають зміну поглядів та переконань, завершення становлення світогляду; здобувають професію та стають на шлях цілковитої самостійності і незалежності. Ми вважаємо, що саме в цей період можливо сприяти усвідомленню майбутніми вчителями цінності здоров'я, виховувати у них дбайливе ставлення до нього, формувати стійку потребу у ЗСЖ.

На формування потреби у ЗСЖ у майбутніх учителів впливають такі психолого-педагогічні умови, як сімейне виховання (створення умов для збереження здоров'я та надання позитивного батьківського прикладу), реалізація спеціальних навчальних предметів та курсів у закладах освіти, загальнодержавні заходи зі збереження здоров'я та пропаганди ЗСЖ. На нашу думку, на сьогоднішній день розробка та впровадження в практику методів активного соціально-психологічного навчання є найважливішою умовою сформованості потреби у ЗСЖ у майбутніх учителів, критеріями якої виступають: усвідомлення здоров'я як важливої цінності, наявність знань, умінь і навичок (ЗУН) зі здорового способу життя, їх використання на практиці з метою підвищення рівня якості життя, формування і реалізація власних способів збереження здоров'я.

Саме тому, нами було розроблено програму соціально-психологічного тренінгу "Формування потреби